

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКІ КОНКУРСИ І ФЕСТИВАЛІ В СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ: ТИПОЛОГІЯ, ТЕХНОЛОГІЇ

А. Р. Юрганова, студентка групи ЛТм-1-16-2.0д, VI курс, спеціальність «Філологія (освітня програма «Літературна творчість»)).

Науковий керівник: Н. М. Віннікова, професор кафедри української літератури і компаративістики, доктор філологічних наук, доцент.

У статті досліджено теоретичні поняття фестивалю, розглянуто особливості впровадження та організації літературно-мистецьких заходів у сучасному літературному процесі. Здійснено типологічний опис фестивалів. Визначення основного завдання.

Ключові поняття: фестиваль, літературний фестиваль, мистецький конкурс, типологія.

Літературно-мистецькі конкурси та фестивалі у сучасному літературному процесі є найбільш мобільною і динамічною формою актуалізації літературного мистецтва в умовах сучасної культури. З одного боку можна сказати, що дана форма вже досить сформувалася і усталилася як явище культурного життя. З іншого боку, в сучасній літературній практиці ця форма є живою творчою лабораторією, яка пристосовує нові експозиційно-виставкові технології, що розкриває загальні проблеми взаємодії сучасного мистецтва і соціального середовища.

Актуальність та доцільність дослідження продиктована активним поширенням і зростаючим значенням мистецьких фестивалів (в тому числі і на території пострадянського простору) як невід'ємної частини сучасного художнього процесу, що сприяє інтеграції регіональної культури в міжнародний контекст. Докладний аналіз взаємопроникнення літературного мистецтва в єдиному художньому просторі фестивалю на конкретних прикладах літературних фестивалів та конкурсах дозволить виявити ознаки, закономірності та умови народження синтезу з простого взаємодії. Вивчення феномена фестивалю як унікального синтетичного художнього явища може

сприяти розширенню теоретичної бази і подальшому поширенню цього типу репрезентації літературного мистецтва. Дослідження літературного фестивалю як важливої складової мистецького життя сучасного суспільства дозволить виявити суттєві закономірності розвитку літературного та, частково книжкового мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Мета статті – осмислення літературно-мистецьких конкурсів і фестивалів літературного мистецтва як синтетичного явища сучасної художньої культури і особливого типу художнього простору.

Особливого значення для дослідження сучасних літературно-мистецьких фестивалів набувають дослідження прочитання текстів: В.А. Бабакова, В.А. Барабанова, В.П. Гриценка, Б.С. Ерасова, Ю.М. Лотман, Т.Ю. Шехтер та інших.

У сучасній гуманітарній науці (літературознавстві, мистецтвознавстві та теорії творчості) поняття фестивалю характеризується здебільшого з прикладної точки зору. Дійсно, основне значення слова «festival» (франц., від лат. Festivus) – «свято», «видовище», що вказує на його головне призначення: служити формою соціального дійства з елементами свята. Наведемо дуже характерне енциклопедичне визначення з Академічного словника української мови поняття в цьому ключі: «фестиваль – масове свято, яке включає показ досягнень в області музики, театру, кіно, естради, літератури» [5, с. 18]. Про те, що явище сприймається здебільшого як практично-прикладне, говорить і те, як класифікуються його різновиди. Наприклад, А.М. Меньшиков виділяє серед них «... універсальні (що охоплюють кілька видів мистецтва), спеціалізовані (по одному виду мистецтва – літературні, театральні, музичні, кінофестивалі тощо), монографічні (присвячені одному автору, драматургу, режисерові, композиторові, акторові), тематичні (присвячені певному жанру, епосі або стилістичному напрямку), вузькоспеціалізовані (наприклад, фестиваль народної, дитячої, молодіжної пісні)» [7, с. 11]. З цієї класифікації стає зрозуміло, що явище фестивалю описується з суто утилітарної точки зору.

Фестиваль, який є за своїм визначенням масовим святом, присвячений конкретному виду мистецтва або ж акумулює в собі кілька видів художньої творчості. Фестиваль представляє собою дуже якісний спосіб показу досягнень

музичного, живописного, літературного, театрального, естрадного, циркового або кіномистецтва, тому даний захід трактується як особлива можливість культурного обміну, розширення художнього кругозору у глядацьких мас і у самих учасників свята. Тому фестиваль, як явище, відіграє вагому роль в просторі національних культур, встановлюючи взаємозв'язок і породжуючи взаємовплив, і в глобальному культуротворчому процесі [3, с. 34].

Основне завдання фестивалю – принести новий подих у культурне життя країни, регіону, міста, створити максимально широке поле тяжіння як для професіоналів, так і для пересічних глядачів і слухачів.

Літературний фестиваль як діалогова форма культурних комунікацій – це поліформатність. Результати його типологічного опису включають:

- а) художню концепцію, цілі, завдання;
- б) формат проведення (традиційні та варіативні процедури, їх результати);
- в) просторово-тимчасові характеристики;
- г) територіальні характеристики;
- д) способи інституційної підтримки;
- е) види аудиторії;
- ж) конкурсну складову;
- з) комерційну складову.

Такий підхід трактує літературний фестиваль як ідеальний тип культурної форми комунікацій, заснований на конструюванні міжкультурної комунікації, культурного співтворчості і рефлексії, культурної інтеграції.

Літературно-мистецький фестиваль впливає на формування ціннісних орієнтирів і критеріїв як в області світоглядних, так і художньо-естетичних уявлень через механізми соціальної, творчої діяльності, що реалізуються через такі функції, як міжкультурна комунікація, конструктивна рефлексія, ігрова, нормативно-регулююча, історична спадкоємність, релаксивна, культурна пам'ять, духовно-перетворювальна практика і ін. Але основною функцією, яка є умовою для реалізації інших, виступає функція комунікації [7, с. 17].

Так, відомий франківський поет і прозаїк Юрій Андрухович на літературному фестивалі Porto Franko зазначив, що дані фестивалі являють собою синтез всіх граней мистецтва: *««PORTO FRANKO» – гранично згушена й від цього дуже крута концентрація найживішого, найновішого та найактуальнішого, що відбувається з нами в культурі й мистецтві. З нами як містом, краєм, країною, Європою (а ми ж тепер у Європі найцікавіша країна!). Але і з іншими нами – її, країни, сусідами та сучасниками. Усе поєднується з усім: високе з низьким, прекрасне з мерзенним, містичне з кулінарним, красиве з корисним, троянди з виноградом, горілка з пивом. Театр, музика, візуал, танець, фільм, лекторій. А інше все – література, сказав би небіжчик Верлен. Втім, не література – поезофонія»* [1].

Функціональна структура літературно-мистецького фестивалю вказує на наявність певної, пов'язаної з нею внутрішньої структури, яку можна представити у вигляді морфологічної моделі як сукупності постійних елементів і їх структурних взаємозв'язків:

а) мету (створення художнього творчого задуму в різних видах мистецтва);

б) онтологічну підставу (конкретний спосіб легітимації задуму через культурну політику, міжнародні, державні і регіональні програми розвитку культури);

в) зовнішня структура (сукупність соціально-організаційної та функціональної структур (або підструктур), в якій головну роль відіграють естетична, творча функції [2, с. 67].

На підтвердження даної тези, важливо відзначити, що країнські літературно-мистецькі фестивалі поєднують не тільки літературну творчість, а й створює особливий художній перформанс. Так, Ілля Разумейко зазначає, що український літературно-мистецький фестиваль «Meridian Lutsk», виступає поєднанням літератури та музики: *«У нас є дуже важливий напрямок фестивалю. Він називається експериментальна музика та поезофонія. В цій сфері ми об'єднали музику, поезію та літературу. Задіяні три найвидатніші*

франківські письменники: Тарас Прохасько, Юрій Андрухович та Юрко Іздрик. Також, ми залучили музикантів з різних країн світу» [4].

За визначенням А.Менишикова: «Аналіз історичних передумов сучасного літературного фестивального руху показує його можливості формувати своєрідне середовище взаєморозуміння між поетом, глядачами і слухачем», адже сучасні літературні фестивалі являють собою повне поєднання всіх видів мистецтва.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Отже, інтерпретація літературно-мистецького фестивалю як культурної форми дозволила зафіксувати його характерні риси – діалогічну структуру, багато суб'єктність, поліцентризм і плюралізм, які детермінували діалог як лабораторію збереження і створення нових культурних цінностей. Важливими рисами фестивалю є також інформативність, обмін ідеями, динаміка культурного співтворчості, наявність діяльнісного контексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *15-го в Потоцьких: Юрій Андрухович про цьогорічний фестиваль Porto Franko. [Електронний ресурс]. Режим доступу: gk-press.if.ua/15-go-v-pototskyh-yurij-andruhovych-pro-tsogorichnyj-festyval-porto-franko/ – дата звернення (10.04.2018).*
2. *Бабков В. Фестивальный менеджмент: российский и зарубежный опыт: практические советы, как эффективно управлять фестивалем: Сборник статей / Сост. и ред. В. Бабков. – М.: ART-менеджер, 2007. – 416 с.*
3. *Ерасов, Б. С. Социальная культурология: Пособие для студентов высших учебных заведений. В 2-х ч. - К., 1994. – 240 с.*
4. *Іздрик, Жадан, Забужко: оприлюднили програму фестивалю «Meridian Lutsk». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.volyn24.com/news/90217-izdryk-zhadan-zabuzhko-oprylyudnyly-programu-festyvalyu-meridian-lutsk> – (дата звернення 11.04.2018).*

5. *Лотман Ю. М. Каноническое искусство как информационный парадокс // Проблема канона в древнем и средневековом искусстве Азии и Африки. – М., 1973. – С. 18-29.*
6. *Меньшиков, А.М. Фестиваль как социокультурный феномен современного театрального процесса : автореф. дис. канд. искусствоведения: 17.00.01. / А.М. Меньшиков. – М., 2004. – 21 с.*
7. *Шехтер Т. Е. Искусство как реальность: очерки метафизики художественного / Т. Е. Шехтер. – Санкт-Петербург: Астерион, 2005. – 258 с.*

In this article was analyzed theoretical concepts of the festival. Revised features of implementation and organization of literary and artistic activities in the modern literary process. Done typological description of the festivals and defined the main tasks.

Key words: festival, literary festival, mystic competition, typology.